اصل تورك شعبه‌لری حقنده كافی درجه‌ده صلاحيتدار دكللردر . بناءً عليه « رادلوف ، طومسن، لوقوق، موللر » كبی قيمتلی تورقولوغلرك بالخاصه شوصوك يكرمی‌سنه‌دن بری اولدقجه وسعت واهميت كسب ايدن مساعيسندن بالاستفاده ، يالكز تورك لهجه‌لرينه عائد كلمه‌لر حقنده تدقيقاتده بولونمق، بدروس افندی ايچون داها دوغرو برحركت اولوردی . حالبوكه بدروس افندی « رادلوف » ك طوپلاديغی عظيم مساعی لسانيه‌يه، مختلف روس، ماجار، فينوا عالملرينك نشرياتلسانيه‌سنه ، «اورخون» و «طورفان ـ قاراخوجه» كشفياتی نتيجه‌سنده الده ايديلن خزائن لسانيه‌يه، « مه‌ليورانسكی» و « هوتسما » طرفندن نشرايديلن عصرديده تورك لغتلريله « ابوحيان » ك اثری قبيلندن منابعه وسائر بوقبيل قديم تورك وثائقنه مراجعت ايده‌جك يرده ، توركجه ايله علاقه‌سی اولمايان لسانلردن ماده‌لر طوپلامغه ومثلا حقيقی تورك كلمه‌لريله هيچ علاقه‌سی اولمايان لسانلرله توركجه آراسنده مشابهتلر تأسيسنه چاليشمشدر . اصلاً توركجه‌اولمايوب باشقا لسانلردن اقتباس ايديلمش كلمه‌لرك منشأی حقنده تدقيقات ياپيليركن، بو اصول فنا دكلدر . فقط بدروس‌افندينك ياپديغی كبی، توركجه هر كلمه ايچون بوجنس مشابهتلر آرامغه قالقيشمق، عبثله اشتغالدر. بواثرايچون مؤلفی چوق اوغراشمش، اوزون‌سنه‌لر صرف ايتمشدر؛ لكن ساحهٔ‌مساعيسنی تحديد ايتمه‌ديكی ولسانيات علمنك ترقيات اخيره‌سنه بيكانه قالديغی جهتله ، بواصولسز مساعی، مع‌التأسف، علم ايچون مثمر اولمامشدر . ياريم عصرلق جدی وصميمی بر حيات مساعينك بو اليم نتيجه‌يه منجر اولماسی ، اصولسز مساعينك نهايت افلاس ايله نتيجه‌له‌نه‌جكنی كوسترمك اعتباريله ، علم حياتنه آتيلمق ايسته‌ين كنجلرمز ايچون بالخاصه عبرت آميزدر !

كوپريلی زاده محمد فؤاد

رؤف يكتا : تورك موسيقيسی تاريخی . — . « آ. لاوينياق » ك اداره‌سی آلتنده پارسده طابع « دولا غراو » طرفندن نشر ايديلن بويوك موسيقی آنسيقلوپه‌ديسنك بشنجی جلدنده ، صحيفه ٢٩٤٥ ـ ٣٠٦٥ ؛ ١٩٢٣

ملی تاريخمزك اك مهم و شبهه‌سز اك مجهول شعبه‌لرندن بری اولان موسيقی تاريخمز موضوع بحث اولنجه ، رؤف يكتا بكی خاطرلامامق قابل دكلدر . ربع عصری متجاوز اوزون برزماندن‌بری تورك‌موسيقيسنی‌تدقيق وايضاحه‌حصرحيات ايده‌ن بوقيمتلی‌متخصص،

اخیراً، بوتون تدقیقاتنك بر زبده‌سی اولمق اوزره ، تورك موسیقیسنه دائر یکی وطوپلو بر اثر نشر ایتدی‌که، مختلف نقاط‌نظردن شایان اهمیتدر. اولا، بو مهم موضوعه دائر شرق و غربده شیمدی‌یه قدر بو درجه اطرافلی، عمومی ومدققانه هیچ‌براثر یازیلمامشدر. ثانیاً، بومقاله‌نك، طابع «دولاغراو» ك اوزون سنه‌لردن‌بری برچوق متخصصلرك مشترك فعالیت وهمتیله وجوده کتیرمکه چالیشدیغی بویوك « موسیقی آنسیقلوپه‌دیسی » کبی بین‌الملل قیمتی حائز پك مهم برکلیات ایچنده نشر ایدیلمه‌سی، یالکز محرر فاضل ایچون دکل بوتون تورك ملتی ایچون موجب شرفدر .

اینجه حرفلرله دیزیلمش بویوك حجمده وهر صحیفه‌سی ایکی ستونه منقسم بولونان آنسیقلوپه‌دینك « ۲۹٤٥ الی ۳۰٦٥ » صحیفه‌لرینی اشغال ایدن بو تورك موسیقیسی فصلی، ماهیتی‌اعتباریله، قلاسیق‌تورك موسیقیسی‌حقنده‌کی‌بوتون‌معلوماتی‌خلاصةً احتوا ایتمکده‌در. بو جنس عمومی و ترکیبی‌اثرلرده ، وضوحی‌غیب ایتمکسزین خلاصه یاپه بیلمه‌نك‌مشکلاتنی بالنفس تجربه ایدنلر ، محررك بو خلاصه‌یی وجوده کتیره‌بیلمك ایچون نه قدر یورولدیغنی قولایجه تسلیم ایده‌رلر . بلا تردد ادعا ایده‌بیلیرزکه ، محرر بو کنیش موضوعی اویله یوز یکرمی، یوز اوتوز صحیفه‌یه‌صیقیشدیرمق ضرورتنده اولمایوبده، مثلا درت بش یوزصحیفه‌ده موضوعنی طوپلاسه‌یدی ، کندیسی ایچون البته داها قولای اولوردی . رؤف یکتا بك ، تورك موسیقیسنك مستند اولدیغی پره‌نسیپلرك ایضاحنه کیرمه‌دن اول، موضوعی داها زیاده تنویر ایچون ، شیمدی‌یه قدر بو موسیقی‌حقنده غرب‌مؤلفلری طرفندن ایلری سورولمش بعضی نظریه‌لری تنقید ایله ایشه باشلایور ؛ و ینه عینی مقصدله، بو مسئله‌یه عائد بعضی جهتلرك تنویرینی ضروری کوریور . بناءً علیه ایلك باب « شرق و غرب موسیقیلری» آراسنده‌کی فرقلردن بحثدر . ایکنجی باب « شرق موسیقیسی دیندیکی زمان هانکی موسیقی آکلاشیلمالیدر » عنوانی آلتنده بو موسیقینك ماهیتندن ، اشغال ایتدیکی ساحه‌لردن ، استناد ایتدیکی نظریه‌لردن بحث ایدییور ؛ مؤلفه کوره شرق موسیقیسی‌دینن بو « یك صدا » موسیقی ، یالکز عربلرك ، عجملرك ، تورکلرك دکل ، هندلیلرك‌وبلکه‌ده چینلیلرك موسیقیسنی‌ده احتوا ایتمکده‌در . اوچنجی‌باب « مختلف شرق قوملرینك‌موسیقی نظریه‌لری آراسنده فرق » اولوب اولمادیغنی اوزون اوزون تدقیق ایله اولمادیغی نتیجه‌سنی استنباط ایدییور . بو ایضاحات متقدمه‌یی متعاقب، مؤلف، دردنجی بابده « شرق وغرب

موسیقیلری آراسنده حقیقةً بر فرق وارمیدر ، یوقمیدر » مسئله‌سنی تعمیق ایتمکده و «مه‌لودی» اعتباریله شرق وغرب موسیقیلری آراسنده هیچ برفرق بولونمادیغی نتیجه‌سنه وارمقده‌در . « شرقلیلرك منشأ موسیقی حقنده‌کی فکرلریله بونك تاریخچه‌سندن و بو صنعتك منشأ مشترکی حقنده بعض ملاحظاتدن » باحث بولونان بشنجی بابی متعاقب، تورکلر آراسنده موسیقینك تاریخندن بحث ایده‌ن مهم برباب کلیورکه ، بوبابده پك مهم ملاحظات تاریخیه و بالخاصه غایت زنکین کتابیات معلوماتی موجوددر. ایلك قسمك صوك پارچه‌سنی تشکیل ایده‌ن یدنجی بابده، تورکلرك کندی موسیقی نظریه‌لری حقنده‌کی معلومات موجوده‌لری خلاصه اولونمشدر .

بر مورخ ایچون شبهه‌سز داها زیاده حائز اهمیت اولان بوایلك فصلی متعاقب « تورك موسیقیسنك نظریه‌سی حقنده کوچوك برتجربه » عنوان متواضعانه‌سی آلتنده ، دوغرودن دوغرویه ارباب موسیقی‌یی علاقه‌دار ایده‌جك « ته‌قنیق » قسم کلیور . موسیقی متوغللرینه بو خصوصده بر فکر ویرمك ایچون ، ساده‌جه بورا‌ده‌کی بابلرك اسملرینی نقل ایله اکتفا ایده‌جکم :

۱ ـ تورك غامی ، ۲ ـ نوع ، ۳ ـ درتلك وبشلكلرك صوتی شکللری ، ٤ ـ تورك « مقام » لرینك تشکلاتی ، ٥ ـ تورك مقاماتنك تطبیقاتی ، ٦ ـ تورکلرك اسکی و یکی موسیقی آلتلری ، ۷ ـ تورك موسیقیسنك « اصول » لری ، ۸ ـ شرق مقاماتنك « آرمونیزاسیون » ی .

مؤلفك اولدقچه مفصل بر طرزده ایضاح ایتدیکی بوتون بو مسائل موسیقیه‌نك داها قولای آکلاشیلمه‌سی ایچون ، بر چوق نمونه‌لر ذکر ایدیلمش ، متن آراسنه نوطه‌لر وشکللر علاوه اولونمشدر . موسیقی‌یه مع‌التأسف تمامیله بیکانه اولدیغم جهتله، بو قسملرك قیمت واهمیتی و«رؤف یکتا» بکك بعض شخصی نظریه‌لری حقنده هیچ برفکرم اولاماز؛ علاقه‌دار اولانلر، او مسائلی کندی آرالرنده حل ایده‌بیلیرلر. یالکز شرق، موسیقیسنك بوتون تفرعاتنه واقف اولدیغی کبی غرب موسیقیسنه‌ده اصلا بیکانه بولونمایان «رؤف یکتا» بك کبی دکرلی بر متخصصك ، بوتون بومسائلده اك چوق صاحب صلاحیت آدام اولدیغی شبهه‌سزدر . یالکز شرق موسیقیسنی ، یاخود ساده‌جه غرب موسیقیسنی تدقیق ایله اکتفا ایده‌نلر ، هر ایکی جنس معلوماته محتاج اولان مسئله‌لرده اعطای حکمده اصلا صلاحیتدار

اولامازلر . تورك موسیقیسنك هیئت عمومیه‌سی حقنده مجمل ، فقط پك مهم و قیمتلی معلوماتی احتوا ایده‌ن بو اثر، ساده موسیقی متوغللرینه دكل، ملی حرثه بیكانه قالمق ایسته‌مه‌ین هر تورك متفكرینه لازمدر. محترم مؤلفه الك صمیمی تبریك و تشكرلریمزی تقدیم ایده‌ركن، بعضی تمنیاتده بولونه‌جغم: تورك موسیقیسی، «رؤف یكتا» بكك هپمزدن دااها ای بیلدكلری وجهله، ساده عرب و عجملردن آلدیغمز قلاسیق موسیقیدن عبارت دكلدر. اسكی قلاسیق ادبیاتمزك خارجنده ناصل بر «خلق ادبیاتی» موجود ایسه ، آیریجه ، برده خلق موسیقیمزك موجودیتی طبیعیدر . ایشته یالكز آناطولی و روم ایلینك دكل ، قریمك ، قافقاسك ، وولغا بویلرینك ورکستانك ، قیرغیز استه‌پلرینك ، آلتایك ، خلاصه بوكون تورك شعبه‌لرینه مسكون بوتون ساحه‌لرك خلق موسیقیسی ضبط و تثبیت و تدقیق اولونسه ، تورك روحنك موسیقیده ناصل بر شخصیت كوستردیكی و عصرلردن بری نه كبی تحولانه اوغرادیغی آكلاشیلیردی . شیمدی‌یه قدر یاپه‌بیلدیكم تاریخی تدقیقات ، توركلرك داها قبل الاسلام زمانلردن باشلایه‌رق ، پك زنكین بر خلق موسیقیلری اولدیغنی، حتی «ارمنیلر، ماجارلر، جنوب اسلاولری» كبی بعض اقوام اوزرنده موسیقیمزك ـ داها عصرلرجه اول ـ اجرای تأثیر ایتدیكنی میدان بداهته قویمشدر . توركلرك خلق ادبیاتی حقنده یاپیلابیلن بر تدقیق، ملی تورك موسیقیسی ایچون نه‌یه قابل اولماسون؟ بالخاصه روسیه داخلنده‌كی توركلردن مهم بر قسمنك خلق موسیقیسی حقنده روسلر طرفندن ایجه تدقیقات یاپیلمش ویاپیلمقده‌در؛ مثلا، ۱۸۹۷ده «ریباقوف»ك پترسبورغ علوم آقاده‌میسی طرفندن «اورال مسلمانلرینك موسیقی و شرقیلری» حقنده نشر ایدیلمش اوچیوز اوتوز صحیفه‌لك بویوك بر اثر واردركه، مؤلف اثرینك صوكنده، كندیسندن اول تورك موسیقیسی حقنده یاپیلمش قرق اللی اثردن بحث ایده‌ر . ایشته «رؤف یكتا» بك ، ناقابل انكار صلاحیت علمیه‌سیله ، بر آزده توركلرك شو مجهول خلق موسیقیسی حقنده بزی ارشاد و تنویر ایتسه و ایچنده بوتون تورك شعبه‌لرینك خلق موسیقیلرینه‌ده بر موقع آیریلمش مفصل بر «تورك موسیقیسی تاریخی» وجوده كتیرسه ، ملی حرثمز ایچون نه قدر قیمتلی بر رهبره مالك اولوردق !

كوپریلی زاده محمد فؤاد